

ORTADOğU GÜNDEMİ

10-16 Ocak 2022

2022

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Almanya'nın Koblenz şehrindeki bir mahkeme, Esad rejiminin eski üst düzey güvenlik servisi görevlisi Enver Raslan'ı müebbet hapis cezasına çarptırdı. Raslan, Nisan 2011 sonu ile Eylül 2012 tarihleri arasında en az 4.000 kişinin işkence gördüğü, 58 kişinin öldüğü ve cinsel saldırıların gerçekleştiği bir hapishaneyi yönetmekle suçlanıyordu.¹

Birleşmiş Millet Güvenlik Konseyinin 2585 sayılı kararı bağlamında yapılan oylama ile altı ay daha uzatılan insani yardım mekanizması 10 Ocak Pazartesi tarihinde sona erdi. Yeni bir Güvenlik Konseyi oylaması olmaksızın 10 Temmuz 2022 tarihine kadar uzatılan mekanizmanın Suriye-Rusya'nın, sınır ötesi yardımın Suriye'nin egemenliğini ihlal ettiğine dayanarak, ortak itirazları nedeniyle yeni bir oylamaya tabi tutulması beklenmekte.²

• Suriye Rejimi

İran Yollar ve Şehirler İnşaat Bakanı ve İran-Suriye Ortak Ekonomik Komitesi Başkanı Rüstem Kasemi başkanlığındaki bir heyet, 13 Ocak Perşembe günü Suriye'nin başkenti Şam'ı ziyaret etti. Şam'da yapılan görüşmelerde konut ve ortak yatırım projeleri alanlarında iş birliği mekanizmaları ile ikili ortaklıklar sağlamanın yolları görüşüldü.³

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) tarafından yapılan açıklamada, yılbaşından bu yana Suriye çöllerinde IŞİD militanları tarafından gerçekleştirilen saldırılar sonucunda hayatını kaybeden rejim askerlerinin sayısı 20'ye yükseldi.⁴

• Fırat'ın Doğusu

ABD'nin YPG ile Suriye'nin Irak sınırında kurduğu El Cezire Muhafızları grubu, Kamışlı ilçesinde sözde siyasi parti kurdu. Büyük çoğunluğu Araplardan oluşan bu silahlı grubu temsil etmek üzere kurulan bu yapıya "Suriye İnşaa ve Geliştirme Partisi" adı verildi. Partinin 300 kişilik sözde kurucu heyetinde YPG'ye yakınlığıyla bilinen çok sayıda kişi yer aldı.⁵

Suriye'nin doğusundaki Deyrizor ilinde bulunan Ömer petrol sahasında ABD güçlerinin konuşlandığı bölgenin çevresine roketle saldırı düzenlendi. Saldırı nedeniyle bölgenin çevresinde maddi hasar meydana geldi. Saldırının nereden yapıldığı henüz bilinmezken kaynaklar,

1 <https://www.aljazeera.com/news/2022/1/12/syrian-torture-trial-koblenz>

2 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/syria/11012022>

3 <https://syrianobserver.com/news/72617/syria-iran-discuss-cooperation-in-public-works-housing.html>

4 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3414131/suriye-de-yilbasindan-bu-yana-deas-saldirilarinda-20-rejim-askeri-oldu>

5 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-nin-ypg-pkk-ile-kurdugu-sinir-muhafiz-birlikleri-kamisli-da-siyasi-uzanti-kurdu/2474221>

ABD güçlerinin roketlerin geldiği yöne topçu ve roket atışı yaptığını bildirdi. ABD üssünün çevresi 10 gün önce de hedef alınmıştı.⁶

Bir süredir Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan ABD'nin Suriye Misyonu Başkan Yardımcısı Matthew Pearl, YPG ve Suriye Kürt Ulusal Konseyi (SKUK) heyetleri ile görüşmeler gerçekleştirdi. Pearl, ABD'nin Suriyeli Kürt partiler arasındaki diyalogu sonuca ulaştırmakta kararlı olduklarını aktardı.⁷

• Güney Suriye

10 Ocak Pazartesi tarihinde Suriye'nin güney vilayeti Dera'da kimliği belirsiz kişilerce açılan ateş sonucu 4 kişi hayatını kaybetti. Şam-Dera kara yolu üzerindeki el-Quniyah-Tubne köyleri arasında gerçekleşen suikast saldırısının rejim güçlerinin kontrolü altında bulunan bir güvenlik bölgesinde olması dikkat çekici bir gelişme olarak kaydedildi. 2022 yılının başından bu yana Dera kırsalında ve Dera el-Balad mahallelerinde gerçekleştirilen suikastlar 13 kişinin ölümüyle sonuçlandı.⁸

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Uluslararası kuruluşların yardımlarını askıya almasının ardından İdlib ve Halep kırsalında on binlerce hastaya ücretsiz sağlık hizmeti veren 18 hastanede faaliyetler durma noktasına geldi. İdlib Ulusal Hastanesi, Rahme, İhlas, Salam, Sarmada Psikiyatri ve Kefertaharim gibi büyük hastaneler, kısıtlı imkânlardan dolayı hizmetlerini en alt seviyeye indirdi. İdlib Sağlık Müdürü Dr. Salim Abden, uluslararası yardım kuruluşlarının İdlib'de 18 hastaneye yönelik maddi ve lojistik desteğini kestiğini söyledi. Abden, "Sivillerin sağlık hizmeti alabilmeleri için yardım kuruluşlarının hastanelere desteklerini yeniden aktifleştirmesi gerekiyor" dedi. Hastanelerin genellikle dahiliye, cerrahi, kadın hastalıkları ve çocuk hastalıkları alanında hizmet verdiğini ifade eden Abden, "Desteğin kesilmesi, sağlık sektörünü çökme riskiyle karşı karşıya bıraktı" uyarısında bulundu.⁹

13 Ocak 2022'de Kilis'in karşısında Suriye topraklarındaki Azez'de bir araca yerleştirilen bomba infilak ettirildi. Terör saldırısında ilk belirlemelere göre bir kişi öldü, bir kişi yaralandı. Yaralı, bölgedeki hastaneye nakledilirken, çevrede hasar oluştu. Ayrıca, Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekâtı'yla terörden arındırılan Bab ve Afrin bölgelerinde intihar bombacıları terör saldırısı gerçekleştirdi. Terör saldırısında ilk belirlemelere göre 1 sivil yaralandı. Patlamaların etkisiyle çevrede maddi hasar oluştu. Saldırıları düzenleyen 2 intihar bombacısı da öldü. Yerel güvenlik güçleri, saldırıyla ilgili inceleme başlattı.

6 <https://tr.sputniknews.com/20220116/suriyenin-dogusundaki-abd-ussunun-cevresine-roket-atildi-1052778805.html>

7 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/130120223>

8 <https://syrianobserver.com/news/72550/daraa-four-killed-in-just-hours-perpetrator-unknown.html>

9 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/uluslararasi-kuruluslarin-destegini-kesmesi-idlibde-saglik-sektorunu-cokme-noktasina-getirdi/2474618>

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak'ta 9 Ocak 2022 tarihinde gerçekleştirilen ilk parlamento oturumunun ardından Takaddum Koalisyonu'nun lideri Muhammed el-Halbusi parlamento başkanı, Sadr Hareketi'nden Hâkim el-Zamili parlamento birinci başkan yardımcısı, Kürdistan Demokratik Partisi'nden (KDP) Şahvan Abdullah ise parlamento ikinci başkan yardımcısı seçildi. Oturumda Şii Koordinasyon Çerçevesi bloku ve Sadr Hareketi arasında kavga çıkması yeni hükûmetin kurulması konusundaki fikir ayrılıklarının yansıması olarak kayda geçti. Parlamento dışında da gerilimin devam etmesi Irak Federal Yüksek Mahkemesinin (IFYM) Parlamento Başkanlığının çalışmalarını geçici olarak askıya almaya karar vermesine yol açtı.¹⁰ Sadr Hareketi'nin lideri Mukteda es-Sadr bu geçici kararın önemli bir değişikliğe yol açmayacağını belirterek birliğe önem veren bir çoğunluk hükûmeti kuracaklarını ve muhalefetin de millî bir muhalefet olacağını umduğunu belirtti.¹¹ Bu çerçevede Sadr, Fetih Koalisyonu'nun lideri Hadi el-Amiri'yi Necef'te kabul ederek güncel durum hakkında fikir alışverişinde bulundu.¹²

Irak Parlamentosu Başkanı Halbusi, cumhurbaşkanlığı makamı için aday adaylarının başvuru sürecinin başladığını duyurdu. Parlamantonun ikinci oturumunun ertelenmesi sebebiyle Irak Cumhurbaşkanlığı için seçim rekabetinin önümüzdeki günlerde yaşanacağı belirtiliyor.¹³ Bu bağlamda Irak'ta yerel medyada yer alan haberlere göre mevcut durumda Irak Cumhurbaşkanı olan Berham Salih'in resmî olarak Irak Cumhurbaşkanlığı adaylığı başvurusunda bulunduğu bildirildi. Salih, Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin (KYB) adayı olarak Ekim 2018 tarihinde Irak cumhurbaşkanı seçilmişti. Bununla birlikte KDP üyesi ve eski Dışişleri ve Maliye Bakanı Hoşyar Zebari'nin de Irak cumhurbaşkanlığı için aday olduğu duyuruldu.¹⁴

Irak Parlamentosu başkanı seçilen Halbusi'nin ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdiği bildirildi. Irak Parlamentosu Başkanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre söz konusu görüşmede Blinken, parlamento başkanlığına yeniden seçilen Halbusi'yi tebrik ederek en kısa zamanda Washington'a davet etti.¹⁵

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani İngiltere'nin Irak Büyükelçisi Mark Bryson-Richardson'ı kabul etti. Görüşmede Irak'ın istikrarına, farklı bileşenlerin temsili ve karşılıklı hoşgörüyü dikkat çekilerek Irak'taki siyasi süreç ele alındı.¹⁶

10 <https://ina.iq/eng/16771-the-new-presidency-of-parliament-is-temporarily-suspended-.html>

11 <https://ina.iq/eng/16783-al-sadr-comments-on-the-decision-of-the-federal-court-decision.html>

12 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Ameri-and-al-Sadr-meeting-aimed-to-spare-Iraq-Shiite-Shiite-strife-leading-figure-says>

13 <https://ina.iq/eng/16691-al-halbousi-opens-candidacy-for-the-post-of-president-of-the-republic-and-the-first-session-adjourns.html>

14 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/berhem-salih-irak-cumhurbaşkanligina-yeniden-aday-/2472925>

15 <https://www.tebaajansi.com/irak/halbusi-ile-abd-disisleri-bakani-blinken-gorustu-h290577.html>

16 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/President-Barzani-discusses-the-Presidential-election-with-the-UK-ambassador-to-Iraq>

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi, Litvanya Dışişleri Bakanı Gabrielius Landsbergis ve beraberindeki heyeti kabul etti. İki taraf, güvenlik alanında ortak çalışma ve terörle mücadele konusunda fikir alışverişinde bulundu. Ayrıca Litvanya Dışişleri Bakanı Gabrielius Landsbergis, Kazımi'yi Litvanya ziyaretine davet etti.¹⁷

• Güvenlik

Sadr Hareketi ile müttefik olan Takaddum Koalisyonu'na ait Bağdat Ofisi el bombasıyla saldırıya uğradı. Söz konusu saldırıda iki korumanın yaralandığı belirtildi.¹⁸ Ayrıca Takaddum Koalisyonu yöneticilerinden Abdulkerim Abitan'ın da evine bombalı saldırı düzenlendi. Saldırıda can kaybı veya yaralanma olmazken, evde maddi hasar meydana geldi.¹⁹ Diğer bir Sünni parti olan Hamis Hancer liderliğindeki Azim Koalisyonu'na ait karargâhın da hedef alındığı belirtildi.²⁰ Ayrıca Sadr'ın ulusal çoğunluk hükûmeti konusunda müttefik olduğu KDP'nin Bağdat Ofisi de bombalı saldırıya uğrayan siyasi merkezler arasındaydı.²¹ Saldırıları herhangi bir grup üstlenmezken, saldırılar parlamento oturumunda yaşanan gerilimden dolayı gözleri Şii milis gruplara çevirdi.²² Saldırıları Irak iç siyasetinin merkezine oturarak birçok çevreden tepki topladı. Fetih Koalisyonu lideri Hadi el-Amiri, Yeşil Bölge'ye ve genel olarak siyasi partilerin genel merkezlerine yönelik saldırıları şiddetle kınadığını açıkladı.²³ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı tarafından da muhtelif siyasi parti temsilciliklerini ve yabancı misyonların bulunduğu Yeşil Bölge'yi hedef alan saldırılar şiddetle kınandı.²⁴

Irak Ulusal Güvenlik Danışmanı Kasım el-Araci, Türkiye'nin Irak Büyükelçisi Ali Rıza Güney ile görüşme yaparak Irak-Türkiye ilişkilerinin sürdürülmesinin ve geliştirilmesinin önemini vurguladı. Görüşmede güvenlik meseleleri ele alınırken iki ülke arasındaki ilişkileri güçlendirme arzusunun dile getirildi.²⁵

Irak'ın Selahaddin vilayetinde yer alan ve Irak'taki en büyük askerî hava üssü olarak da bilinen Beled Hava Üssü, üç insansız hava aracıyla (İHA) düzenlenen bir saldırıya uğradı. Saldırı sebebiyle üssün bir bölümünde yangın çıktığı aktarıldı.²⁶ Diğer yandan Uluslararası Koalisyon tarafından yapılan açıklamalara göre söz konusu koalisyonun Beled Askerî Üssü'nde hiç danışmanı kalmadığı aktarıldı.²⁷ Öte yandan, Irak'ın Musul vilayeti yakınlarında bulunan ve

17 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/PM-al-Kadhimi-receives-an-official-invitation-to-visit-Lithuania>

18 <https://theArabweekly.com/hashed-intimidation-attempt-suspected-baghdad-blasts-targeting-offices-sadr-allies>

19 <https://www.basnews.com/tr/babat/734638>

20 <http://www.xinhuanet.com/english/20220114/6dd8ddca56fc40af810f1eb2f55613ae/c.html>

21 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/130120221>

22 <https://www.arabnews.com/dügüm/2004726/orta%20doğu>

23 <https://ina.iq/eng/16805-al-amiri-condemns-the-attacks-on-the-green-zone-.html>

24 https://www.mfa.gov.tr/no_-19_-bagdat-ta-gerceklestirilen-saldirilar-hk.tr.mfa

25 <https://ina.iq/eng/16737-al-araji-and-gunay-discuss-the-importance-of-continuing-relations-between-two-countries.html>

26 <https://www.basnews.com/tr/babat/734519>

27 <https://www.basnews.com/tr/babat/734604>

Türk askerlerinin kaldığı askerî üsse üç roketle saldırı düzenlendiği bildirildi. Saldırının bir gün içerisinde düzenlenen ikinci saldırı olduğu vurgulanırken askerî üstün roketlerin atıldığı noktaya topçu atışları yapılarak karşılık verildiği aktarıldı. Bununla birlikte söz konusu saldırıda herhangi bir can kaybının yaşanmadığı belirtildi.²⁸

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi, Irak polis teşkilatının kuruluşunun 100. yıl dönümü mü-nasebetiyle Yüksek Subaylar Kursu'nun mezuniyet törenine katıldı.²⁹

• Ekonomi

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi, Avrupa Birliği'nin (AB) kara para aklama ve terörizmin fi-nanse edilmesi konusunda Irak'ı yüksek riskli ülkeler arasından çıkarmasının Irak diplomasi-sinin bir zaferi olduğunu belirtti.³⁰

Danimarka'nın en önemli lojistik şirketlerinden birisi olan Blue Water Shipping'in (BWS) Enerji ve Projeler Bölümü, Irak'ta yeni bir ofis açmayı düşündüklerini açıkladı. Konu ile ilgili açıklama bulunan söz konusu bölümün Direktörü Thomas Bek, petrol ve doğal gaz sektörü ile yenilenebilir enerji sektörü arasında önemli sinerjiler gördüklerini ve Irak'ta yeni bir ofis aç-maya karar verdiklerini açıkladı.³¹ Bununla birlikte yeni ofisin Irak'ın neresinde açılacağını belirtmediği aktarıldı.

Petrol İhrac Eden Ülkeler Örgütü'nün (OPEC) en büyük ikinci petrol üreticisi ve ihracatçısı olan Irak'ın güncel verilere göre, 145,2 milyar varille dünyada beşinci sırada yer aldığı belirtildi.³²

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak İletişim Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, Irak'ın internet hizmeti sağlama ko-nusunda dünya çapında 47. sırada yer aldığı belirtildi. Konu ile ilgili açıklama yapan Bakanlık Sözcüsü Raad el-Meşhadani'nin söz konusu sıralamanın Irak'taki internet hizmetini iyileştir-me ve geliştirmeye yönelik çabaların bir sonucu olduğunu vurguladı.³³

Türk Hava Yolları (THY), yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgını nedeniyle askıya alınan Gazi-antep-Erbil seferinin tekrar açıldığını duyurdu.³⁴ Öte yandan, 13 Ocak 2022 tarihinde açıklama yapan Irak Sağlık Bakanlığı verilerine göre Irak'ta 2 bin 385 Covid-19 vakası tespit edilir-ken dört kişinin de virüs nedeniyle hayatını kaybettiği aktarıldı. Ayrıca toplam vaka sayısının 2 milyon 104 bin 940'a ulaştığı ve can kaybının da 24 bin 229'a yükseldiği bildirildi.³⁵

28 <https://www.basnews.com/en/babat/734640>

29 <https://ina.iq/eng/16676-al-kadhimi-attends-graduation-ceremony-of-high-officers-course-on-100th-anniversary-of-police-foundation.html>

30 <https://ina.iq/eng/16704-iraq-out-of-high-risk-countries.html>

31 <https://www.iraq-businessnews.com/2022/01/15/blue-water-to-open-office-in-iraq/>

32 <https://shafaq.com/en/Economy/Iraq-has-the-world-s-fifth-largest-oil-reserves>

33 <https://ina.iq/eng/16801-iraq-ranks-47th-worldwide-in-providing-internet-services.html>

34 <https://shafaq.com/en/Kurdistan/Turkish-Airlines-resumes-flights-to-Erbil>

35 <https://www.tebaajansi.com/irak/saglik-bakanligi-2-bin-385-yeni-vaka-tespit-edildi-h290570.html>

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak'ta 9 Ocak 2022 tarihinde düzenlenen parlamentonun ilk oturumunda Takaddum Koalisyonu lideri Muhammed el-Halbusi parlamento başkanı, Sadr Hareketi içerisinde Hâkim el-Zamili parlamento birinci başkan yardımcısı ve Kürdistan Demokratik Partisi'nden (KDP) Şahvan Abdullah da parlamento ikinci başkan yardımcısı seçildi. Bunun üzerine KDP'nin parlamento başkan yardımcılığı için Sadr Hareketi ve Sünni gruplar ile anlaştığı yorumları yapıldı. Diğer yandan söz konusu oturumda parlamento ikinci başkan yardımcılığına KDP'nin kendi adayını göstermesi üzerine Kürdistan Yurtseverler Birliği'ne (KYB) bağlı milletvekilleri KDP'nin KYB ile yaptığı anlaşmaya uymadığını ortaya atarak parlamento oturumunu terk etti.³⁶ Konu ile ilgili açıklama yapan KDP Siyasi Büro Sekreteri Fazıl Mirani, KYB milletvekillerinin söz konusu oturumda sergiledikleri tutumunun KDP ile KYB arasındaki ilişkileri etkileyeceğini ve KDP'nin çıkarlarına göre davranacaklarını belirtti.³⁷

IKBY'deki en etkili siyasi aktörlerden olan KDP ve KYB'nin Irak cumhurbaşkanlığı adayı için aralarında uzlaşmadı. Bu bağlamda bir yandan mevcut durumda Irak Cumhurbaşkanı olan Berham Salih'in, KYB'nin resmî cumhurbaşkanı adayı olduğu açıklanırken eski Irak Dışişleri ve Maliye Bakanı Hoşyar Zebari'nin de KDP tarafından Irak cumhurbaşkanı adayı olduğu açıklandı.³⁸ Söz konusu adayların yanı sıra Cumhurbaşkanı Baş Danışmanı Latif Raşid de Irak cumhurbaşkanlığı için bağımsız aday olduğunu duyurdu.³⁹ KYB ise Salih'i cumhurbaşkanlığı için resmî aday olarak göstermesine rağmen KYB Siyasi Bürosu ile yakın ilişkileri olduğu bilinen Raşid'in adaylığı konusunda bir açıklama yapmadı.⁴⁰ Diğer yandan Saddam Hüseyin'i yargılamak için kurulan Özel Mahkemenin ilk yargıcı olarak görev yapan ve Hüseyin'i yargılayan Kürt yargıç Rızgar Muhammed Emin de Irak cumhurbaşkanlığına aday olduğunu açıkladı.⁴¹ Ayrıca Yeni Nesil Hareketi (YNH) milletvekili olan Rebvar Avrahman'ın da Halk İçin Koalisyon (HİK) tarafından cumhurbaşkanlığına aday olduğu bildirildi.

Kürdistan İslami Birliği Partisi (Yekgirtu) Irak Parlamentosu üyesi Musenna Emin'in Yekgirtu'nun Irak Parlamentosunda bulunan dört milletvekilinin Berham Salih'e oy vereceğini açıklaması üzerine parti içerisinde tartışma yaşandığı aktarıldı. Bu bağlamda konuya ilişkin açıklama yapan Irak Parlamentosu Yekgirtu milletvekili Ömer Koçer, Musenna Emin'in açıklamasında acele ettiğini belirterek söz konusu kararın sadece Emin tarafından alınamayacağı vurguladı.⁴²

36 <https://esta.krd/123743/>

37 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=199803>

38 <https://esta.krd/124465/>

39 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=9476

40 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/1501202227>

41 <https://www.basnews.com/tr/babat/733814>

42 <https://www.basnews.com/so/babat/733883>

• Güvenlik

Almanya, terör örgütü IŞİD'e karşı mücadele kapsamında Irak ve IKBY'de görev yapan askerlerinin görev süresini dokuz ay daha uzattı. Konu ile ilgili açıklama yapan IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, "Alman kabinesinin askerî birliklerini Irak'ta tutma kararını memnuniyetle karşılıyor ve takdir ediyorum. IŞİD hâlâ uluslararası barış ve güvenlik için bir tehdittir. Teröre karşı koymak ve terörü ortadan kaldırmak için sürekli kolektif çaba gerekmektedir" ifadelerini kullandı.⁴³

13 Ocak 2022 tarihinde KDP'nin Bağdat ofisine bombalı saldırı düzenlendi. Kimliği belirsiz kişiler tarafından yapılan saldırıda herhangi bir can kaybının olmadığı belirtilirken söz konusu ofiste maddi hasarın meydana geldiği bildirildi.⁴⁴ Bununla birlikte meydana gelen saldırının 9 Ocak'ta Irak Parlamentosunda yaşanan gerilimle ilgili olabileceğinin altı çiziliyor.

• Ekonomi

Türkiye'nin komşuları arasında en çok Irak'a ihracat yaptığı açıklandı. Bu bağlamda Türkiye, 2021 yılında en fazla ihracatı 9 milyar 11 milyon 659 bin dolarla IKBY dâhil olmak üzere Irak'a yaptı. Bununla birlikte aynı yıl içerisinde Türkiye, Bulgaristan'a 3 milyar 642 milyon 284 bin dolar, Yunanistan'a 2 milyar 913 milyon 527 bin dolar, İran'a 2 milyar 288 milyon 185 bin dolar, Gürcistan'a 1 milyar 548 milyon 322 bin dolar ve Suriye'ye de 1 milyar 491 milyon 223 bin dolarlık ihracat yaptı.⁴⁵

IKBY'de memur maaşlarının ödenmesi konusunda yaşanan gecikmenin hâlâ devam ettiği ve mevcut durumda IKBY kamu personellerinin sadece yarısının Aralık 2021 maaşını aldıkları belirtiliyor. Konu ile ilgili açıklama yapan IKBY'nin Bağdat Temsilcisi Faris İsa, aralık ayındaki memur maaşlarının ödenmesi için Bağdat yönetiminin Erbil'e 200 milyar dinar göndereceğini dile getirdi.⁴⁶ Öte yandan, IKBY Maliye Bakanlığı Bütçe Genel Müdürü Peri Kerim ise aylık 200 milyar dinarın Bağdat tarafından gönderilmeye devam ettiğini belirtti.⁴⁷

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Erbil'de 13 Ocak günü etkili olan yağış nedeni ile sel felaketinin yaşandığı bildirildi. Bu doğrultuda Erbil'in Şorş, Nuseran ve Gulan gibi bölgelerinde meydana gelen sel nedeniyle evlerin, mağazaların ve arabaların hasar gördüğü belirtilirken söz konusu felakette herhangi bir can kaybının yaşanmadığı aktarıldı. Erbil İl Genel Müdürlüğü de sel nedeniyle okulların tatil edildiğini açıkladı. Bununla birlikte Erbil'de özel şirketler tarafından yapılan yeni yerleşim

43 <https://www.rudaw.net/turkish/news?CategoryID=412967>

44 <https://www.basnews.com/tr/babat/734177>

45 <https://www.rudaw.net/turkish/business/09012022>

46 https://hawlati.co/page_detail?smart-id=22794

47 <https://esta.krd/125114/>

yerlerinin sel felaketine neden olduğu ileri sürüldü⁴⁸ ve 2021-2022 kış mevsiminde üçüncü kez Erbil’de etkili yağışın sele yol açtığı altı çizildi.

IKBY’de yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgını vakalarında artış yaşandığı belirtiliyor. Konu ile ilgili açıklama yapan IKBY Sağlık Bakanı Saman Berzenci, Omicron varyantının hızlı yayılışı ve vaka artışı nedeniyle Covid-19 salgınında dördüncü dalganın başladığını duyurdu. Vatandaşlardan sosyal mesafe kuralına uymalarını, kalabalık ortamlardan uzak durmalarını ve maske takmalarını isteyen Bakan Berzenci, virüs belirtisi taşıyan kişilerin bir an önce sağlık merkezlerine başvurması gerektiğini vurguladı.⁴⁹ Bununla birlikte IKBY’de tespit edilen toplam Covid-19 vaka sayısı 386 bin 863’e yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısının 7 bin 158 olduğu ve virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısının da 373 bin 660’a ulaştığı kaydedildi.⁵⁰

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Arabi kanalına konuştu. Irak Parlamentosunun ilk oturumunun meşru olup olmadığıyla ilgili tartışmalara değinen Turan, parlamentonun ilk oturumunda anayasal açıdan herhangi bir sıkıntı olmadığını söyledi. Turan, Irak’ta Ekim 2019’da patlak veren gösterilerin yeniden başlayabileceği konusunda da uyardı. Kerkük’ün durumuna da değinen Turan, kentte merkezî hükümet güçleri tarafından kontrolün sağlanmasından sonra kaçırma ve öldürme olaylarının sona erdiğini dile getirdi.⁵¹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, ITC Türkiye Temsilcisi olarak yeni görevine başlayan Kutluhan Yayçılı’nın devir teslim törenine katıldı. Törende konuşma yapan Turan, ITC yürütme kararı gereği yapılan değişiklikler, Türkmen milletinin menfaatine yapılan değişiklikler olduğunu vurguladı.⁵²

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Türkiye ziyaretleri kapsamında, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile görüştü. Görüşmede Irak ve bölgedeki gelişmeler masaya yatırıldı. Turan, Türkiye hükümeti ve devletinin Iraklılar için göstermiş olduğu çabalarından dolayı memnuniyetlerini dile getirdi. Görüşmede, ITC Türkiye Temsilcisi Kutluhan Yayçılı da hazır bulundu.⁵³

48 <https://esta.krd/124499/>

49 <https://www.basnews.com/tr/babat/733991>

50 <https://www.rudaw.net/sorani/health/14012022>

51 <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/23464-itc-genel-baskani-hasan-turan-parlamento-nun-ilk-oturumunda-anayasal-sikinti-yok.html>

52 <https://twitter.com/hasanturank/status/1480854584079826946/photo/2>

53 <https://twitter.com/hasanturank/status/1480917912349257729>

10 Ekim 2021 tarihinde yapılan Irak Parlamentosu seçimlerinde milletvekili seçilen Irak Türkmen Cephesi (ITC) Musul İl Başkanı Lokman Reşidiyeli görevini yardımcısı Şehit Ganim'e devretti. Devir teslim töreninde (ITC) Başkan Yardımcısı Hişam Bayraktar da hazır bulundu. Devir teslim törenine ITC Yürütme Kurulu Üyesi Muhammet Ali Efendioğlu ve Irak Türkmen Meclisi Başkan Yardımcısı Muhammet Tahir'de katıldı. Musul İl Başkanı Şehit Ganim, Türkmen mücadelesinde hizmet vermeye devam edeceklerini söyledi.⁵⁴

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Muhammed el-Halbusi'nin yeniden Irak Parlamento Başkanı olarak seçilmesi münasebetiyle tebrik mesajı yayımladı. Yayımlanan mesajda, Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi Listesi Başkanı olarak yeniden Irak Parlamento başkanı olarak seçilen Muhammed el-Halbusi'yi tebrik ederek, bu gelişmenin ulusal birlik ve beraberliği sağlayan bir hükûmetin kurulmasına vesile olmasını temenni ettiğini ifade etti.⁵⁵

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Kerkük'teki elektrik sıkıntısıyla ilgili bir basın toplantısı düzenledi. Düzenlenen basın toplantısında, Kerkük'te günlük olarak yaşanan 20 saat elektrik kesintisinden Petrol ve Elektrik Bakanlıklarının sorumlu olduklarını açıkladı. Kerkük'te, elektrik trafolarının eski ve bakımsız olması nedeniyle ve Elektrik Bakanlığı tarafından Kerkük'e tahsis edilen elektrik payının azaltılması sonucu kesintilerin olduğunu dile getiren Salihi, Petrol Bakanlığı tarafından Kerkük'teki özel jeneratör sahiplerine yeterince mazot verilmemesinden dolayı evleri ve iş yerleri elektriksiz kalan vatandaşların bu durumdan mustarip olduklarını vurguladı.⁵⁶

Kanun Devleti Koalisyonu üyesi Haydar el-Lami, Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi'den Türkiye'nin Kerkük vilayetindeki müdahalelerine karşı bir tutum sergilemesini talep etti. Al-Lami basına yaptığı açıklamada, «Hiçbir ülkenin Irakın, halkının ve topraklarının egemenliğine müdahale etmesine izin vermeyeceğiz» açıklamasında bulundu. Lami yaptığı açıklamada son dönemde Kerkük şehir merkezinde kesilen ağaçların ve bazı binaların duvarlarında yazılan "Kerkük Türk'tür Türk kalacak" ibareleri nedeniyle Türkiye'yi bölge halklarını kışkırtmakla suçladı.⁵⁷

• Güvenlik

Kerkük federal polisi tarafından yapılan açıklamada, Kerkük'ün güneyinde yer alan Havice ilçesi ve Reşat nahiyesinde terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği bildirildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, IŞİD'e ait sığınak, çok sayıda havan topu ve RPG-7 mermisinin ele geçirildiği açıklandı.⁵⁸

54 <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/23466-irc-musul-il-baskanligi-nda-devir-teslim.html>

55 <https://www.tebaajansi.com/irak/hasan-turandan-halbusiye-tebrik-mesaji-h290512.html>

56 <https://shafaq.com/ar/مجمع/الكتلة-التركمانية-كثير-من-20-ساعة-يوميا-القطع-المبرمج-للكهر-باقي-كركوك/>

57 <https://almaalomah.me/2022/01/15/576702/>

58 <https://www.alrabiaa.tv/article/6474/6474-الشرطة-الاتحادية-تعلن-نتائج-عملية-أمنية-في-كركوك-6474>

Kerkük kentiyle Altunköprü nahiyesi arasındaki ana caddede yola yerleştirilen bir bomba patladı. Patlamada herhangi bir can kaybı yaşanmadı. Patlama anında yoldan geçen bir araçta maddi hasar meydana gelirken, patlamanın etkisiyle yolda çatlaklar oluştu. Olay yerine gelen güvenlik güçleri yolu trafiğe kapatıp bölgeye güvenlik şeridi çekti. Güvenlik güçleri, patlama ile ilgili soruşturma başlattığını açıkladı.⁵⁹

• Sosyal

Kerkük Kışlası Irak Türkmenleri Şehitler ve Siyasi Mahpuslar Derneği, Kerkük'te "16 Ocak Türkmen Şehitleri Günü" münasebetiyle anma töreni düzenledi. Düzenlenen törende konuşan Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, "16 Ocak 1980'de Saddam yönetimi tarafından idam edilen lider kadromuzun şahadetlerinin 42. yıl dönümünü idrak ediyoruz. Türkmen davasını yüceltmek suçundan idam edilen liderlerimizin yolundan devam edeceğimizden kimsenin şüphesi olmasın" ifadelerinde bulundu.⁶⁰

Bağdat'ta Türkmen Kardeşlik Ocağı'nda, Saddam Hüseyin rejimi tarafından 16 Ocak 1980 yılında idam edilen Türkmen şehitleri anıldı. Bağdat'taki anma programına Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney, Türkmen Devlet Bakanı Hiyam Köprülü ve çok sayıda Türkmen katıldı. Büyükelçi Güney yaptığı açıklamada, Türkmen Kardeşlik Ocağı'nın Irak Türkmenlerinin teşkilatlandığı ilk müessese olduğunu ifade ederek, "Irak Türkmenlerinin, 1980 yılında maruz kaldıkları katliam ilk değil, son katliam da olmuyor. 1921,1924 ve daha sonrasında 1930'lu yıllar, 1959, 1980 ve 1991'deki Altunköprü Katliamı. Irak Türkmenlerinin tarihi maalesef katliamlarla dolu bir tarih. Bu kadar baskı ve zulme rağmen Iraklılık kimliğine yapışmış, tutunmuş ve Irak'ın birliği ve beraberliği için en ön saflarda mücadele etmiş bir toplum" olduklarının altını çizdi.⁶¹

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

13 Ocak'ta Körfez İşbirliği Konseyi üye devletleri güvenlik güçlerinin Damman'da ortak Arap Körfez Güvenliği 3 adlı taktiksel tatbikata katılmak için bir araya geldiği duyuruldu. Suudi Arabistan'ın doğusunda yer alan Damman'da gerçekleştirilen tatbikatın KİK ülkeleri arasında güvenlik açısından iş birliğini geliştirmek amaçlı olduğu ifade edildi.⁶²

KİK Genel Sekreteri Dr. Naif Falah Al-Hajraf, Çin ziyaretinde Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi ile bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmede KİK-Çin ilişkileri, bölgesel ve uluslararası meseleler üzerine konuşulduğu belirtildi. Taraflar, ilişkilerin önemine değinerek ikili ilişkilerin geli-

59 <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/23477-kerkuk-ile-altunkopru-arasindaki-yolda-bomba-patladi.html>

60 <https://twitter.com/hasanturank/status/1482672666121224196/photo/1>

61 <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/23476-bagdat-ta-16-ocak-turkmen-sehitleri-anildi.html>

62 <https://www.spa.gov.sa/viewstory.php?lang=en&newsid=2320847>

şiminden dolayı duydukları memnuniyetlerini ifade etti. KİK ve Çin arasında stratejik ortaklık ilişkisi kurulmasının önemi ve iş birliğinin güçlendirilmesi konusunda mutabık kalındı. KİK-Çin arasında 2022-2025 yılları arasında bir stratejik diyalog mekanizmasının oluşturulması için ortak bir plan imzalanması kararlaştırıldı. En kısa sürede taraflar arasında serbest ticaret anlaşması için müzakerelerin tamamlanmasının önemi vurgulandı. KİK-Çin arasındaki stratejik diyalog toplantısının dördüncü oturumunun ise Riyad'da gerçekleşmesine karar verildi.⁶³

Suudi İhracat ve İthalat Bankası ve Tunus Petrol Endüstrisi Şirketi arasında, Tunus'un Suudi petrol türevleri ithalatını desteklemek için 200 milyon dolar değerinde bir anlaşma imzalandı. Tunus tarafından bu anlaşmanın Tunus ve Suudi Arabistan arasındaki güçlü iş birliğinin kanıtı olduğu ifade edildi. Suudi İhracat ve İthalat Bankası CEO'su Saad Abdülaziz Al-Khalb ise kurumunun Tunuslu şirketlere finansal hizmet sağlamaya hazır olduğunu belirtti.⁶⁴

Suudi Arabistan Yatırım Bakanı Halid al-Falih, Suudi Arabistan'ın 8.000 kilometre uzunluğunda demiryolu inşa edeceğini, yatırımcı ihtiyacından dolayı ise yeni bir yatırım yasası hazırlandığını açıkladı. Düzenleyici ve yargı reformları içeren yasanın bu yıl çıkmasının umulduğu ifade edildi.⁶⁵

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Fransa Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian parlamentoda yaptığı bir konuşma sırasında BA-E'nin Fransa ve Suudi Arabistan arasında Lübnan'a destek sağlamak için oluşturulan ortak fona katılacağını ifade etti. Le Drian fon kapsamında ne kadar yardımın ne şekilde ulaştırılacağına dair detaylara değinmedi. Söz konusu gelişmenin Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un Körfez ziyareti sırasında gündeme geldiğini belirtti.⁶⁶

Abu Dabi Veliht Prensi Muhammed bin Zayid Al Nahyan'ın Kazakistan Cumhurbaşkanı Kazım Cömert Tokayev ile bir telefon görüşmesi yaptığı duyuruldu. Muhammed bin Zayid'in ülkesinin Kazakistan'da istikrarı, güvenliği, kurumların işlerliğini ve sosyal barışı sağlayacak adımlara verdiği desteği ifade ettiği belirtildi. Abu Dabi Veliht Prensi'nin Kazakistan'daki son gelişmelerle ilgili bilgi aldığı ifade edildi.⁶⁷

Kazakistan hükûmetinin, Abu Dabi merkezli holding ADQ ve enerji şirketi Taqa ile yenilenebilir enerji alanında gerçekleştirilen 6 milyar dolarlık anlaşmanın onaylanmasına dair yasa

63 <https://www.spa.gov.sa/viewstory.php?lang=en&newsid=2320742>

64 <https://www.middleeastmonitor.com/20220111-saudi-arabia-allocates-200m-to-support-tunisia-oil-imports/>

65 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-arabia-build-14000-km-railway-enact-new-investment-law-2022-01-12/>

66 <https://www.reuters.com/world/middle-east/france-says-uae-join-french-saudi-fund-support-lebanon-2022-01-11/>

67 <https://gulfnews.com/uae/government/mohamed-bin-zayed-makes-phone-call-to-kazakhstan-president-1.84877553>

tasarısını parlamentodan geri çektiği belirtildi. Başbakan Alikhan Smailov'un yasa tasarısını geri çeken bir kararnameyi imzaladığı ifade edilirken, nedenine dair herhangi bir açıklama yapılmadı. Analistler söz konusu anlaşmanın rekabet kurallarına uygun bir ihale süreci olmaksızın yapıldığı için böyle bir adımın atılabileceğini değerlendirmektedir.⁶⁸

BAE'nin Türkiye ile olan ticaretini iki ya da üç katına çıkartmayı hedeflediği belirtildi. Bloomberg TV'ye konuşan Dış Ticaretten Sorumlu Devlet Bakanı Thani Al Zeyoudi ülkesinin, lojistik ve tedarik zincirleri aracılığıyla kendilerine yeni pazarlar açacak bir ülke olarak Türkiye ile ticaret ilişkilerini geliştirmeyi istediklerini ifade etti. BAE'li bakan, ülkesinin Türkiye'nin sanayi sektöründeki büyük yatırımlarından, vasıflı iş gücünden ve özellikle Afrika ile mevcut lojistik ağından yararlanmayı dört gözle beklediğini de sözlerine ekledi.⁶⁹

• Katar

Katar ve Suudi Arabistan, Doha merkezli spor ve eğlenceli kanalı beIN tarafından üretilen içeriğin korsan olduğu iddiasıyla ilgili bir anlaşmazlığı çözmek için Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) nezdinde yapılan girişimlerin askıya alındığını duyurdu. DTÖ tarafından yapılan açıklamada iki ülkenin örgüte yaptıkları başvuruyu "karşılıklı olarak" ertelediklerini bildirdikleri ifade edildi.⁷⁰

İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan mini Körfez turu kapsamında Katar'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Doha'daki ziyareti sırasında Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani ve Katarlı mevkidaşı Şeyh Muhammed bin Abdurrahman Al Sani ile bir araya geldi. Ziyarete dair İran Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada Emir Abdullahiyan ile Katar Emiri arasında gerçekleştirilen görüşmede 2015 nükleer anlaşmasını canlandırmak için Viyana'da devam eden müzakerelerdeki son gelişmelerin ele alındığı ifade edildi. İkilinin bunun yanı sıra iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirmenin yollarını görüştüğü de belirtildi.⁷¹

Çad'dan bir heyetin Katar'da yapılacak müzakerelerin hazırlıklarını yürütmek için Doha'da bulunduğu duyuruldu. El Cezire'ye konuşan Çad'ın Geçici Askerî Konseyi Başkanı Mohamed Idriss Deby, görüşmelerin Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani'nin Çad'daki tüm tarafları siyasi bir çözüme ulaşmasına yardımcı olmak için ülkesinin arabuluculuk faaliyetleri yürütmesine izin vermesinin ardından mümkün olduğunu belirtti. Doha'daki Çad heyetine Dışişleri Bakanı Mahamat Zene Cherif'in başkanlık ettiği ifade edildi.⁷²

• Yemen

Şebve'nin Husilerden kurtarılması sonrasında BAE destekli yerel unsurların hükûmet güçlerini desteklemek üzere Marib'e girdiği duyuruldu. Güney Geçiş Konseyi başkanı yaptığı açık-

68 <https://www.energyintel.com/0000017e-53af-dd1c-ab7f-ffaf76e40001>

69 <https://www.aa.com.tr/en/economy/uae-counting-on-turkiye-to-double-its-trade-with-world/2473230>

70 <https://menaaffairs.com/qatar-saudi-arabia-suspend-wto-attempts-to-resolve-broadcast-piracy-dispute/>

71 <https://www.aljazeera.com/news/2022/1/11/irans-foreign-minister-in-qatar-for-talks-after-visiting-oman>

72 <https://www.dohanews.co/chadian-delegation-in-doha-prepares-for-inclusive-talks/>

lamada Al Amaliqa tugaylarının “kuzeylileri destelemek ve güneyi Husilerden korumak için kuzeye doğru ilerlemeye devam edeceğini” ifade etti.⁷³

BM'nin Yemen özel elçisi, çatışmaların sürdürülebilir herhangi bir çözüm getirmediğini vurgulayarak uluslararası toplumu Yemen'e istikrarlı bir şekilde destek vermeye çağırdı. İngiltere ziyareti vesilesiyle ofisi tarafından yayımlanan açıklamada Hans Grundberg, “Uluslararası toplum ve BM Güvenlik Konseyi üye devletlerin tutarlı desteğinin Yemen'de başarıya ulaşılması için esas olduğunu” ifade etti.⁷⁴

Yemen Savunma Bakanı Muhammed Al Maqdashî'nin Yemen kuvvetlerini desteklemek için faaliyet gösteren Suudi güçlerinin komutanı Tümgeneral Yousef Al Shahrani ile görüştüğü bildirildi. İkili arasında gerçekleştirilen görüşmede Husilere karşı verilen ortak mücadelede taraflar arasında koordinasyon ve iş birliği mekanizmalarının ele alındığı belirtildi.⁷⁵

• Kuveyt

Kuveyt Dışişleri Bakanı Şeyh Ahmed Nasır ve Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, Wuzi şehrinde bir araya geldi. Görüşmenin Kuveytli bakanın resmî Çin ziyareti kapsamında gerçekleştiği belirtildi. Kuveyt ve Çin arasındaki yakın ilişkiye, ikili iş birliğine ve koordinasyona vurgu yapıldı. Kuveyt'in Eylül 2013'te Çin'in “Bir Kuşak Bir Yol” projesiyle iş birliği amacıyla mutabakat zaptı imzalayan ilk Körfez ve Arap ülkesi olmasının önemine değinildi. Wang Yi, Kuveyt ile her alanda stratejik ortaklıkları olduğunu ve yakın dostane ilişkilere sahip olduklarını ifade etti. Kuveyt'in bölgesel güvenlik ve barış için akıllıca ve dengeli politikalar izlediğini ifade eden Wang Yi, Kuveyt'in Çin'in yakın bir dostu olmasını takdir etti.⁷⁶

Kuveyt'in Ankara Büyükelçisi Ghassan Al-Zawawi ve Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanı Süleyman Soylu arasında Türkiye'deki Kuveytli vatandaşların durumu hakkında bir görüşme gerçekleştirildi. İki ülkenin içişleri bakanlıkları arasında iş birliğinin geliştirilmesine değinildiği ifade edildi.⁷⁷

Kuveyt Dışişleri Bakanı Şeyh Ahmed Nasır ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) Dışişleri Bakanı Nikos Christodoulides ile Lefkoşa'da bir görüşme gerçekleştirildi. İkili ilişkilere değinildiği ve iki ülkenin diplomatik ilişkilerinin başlamasının altmış birinci yıl dönümü olduğuna dikkat çekildiği ifade edildi. İkili ilişkilerin her seviyede arttırılmasına değinilen görüşmede bölgede ve uluslararası alanda yaşanan son gelişmelere dair konuşulduğu belirtildi. İki ülke arasında iş birliği için ortak bir komite kurulmasının kararlaştırıldığı, bu konuda mutabakat zaptı imzalandığı ifade edildi.⁷⁸

73 <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-uae-backed-forces-charge-marib-after-shabwah>

74 <https://www.aa.com.tr/en/world/un-special-envoy-calls-for-structured-consistent-support-on-yemen/2471719#>

75 <https://www.middleeastmonitor.com/20220111-yemen-saudi-arabia-discuss-ways-to-confront-houthis/>

76 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3021794&Language=en>

77 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3021863&Language=en>

78 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3021594&Language=en>

• Umman

İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan ve Umman'ın Bakanlar Konseyi İşlerinden Sorumlu Başbakan Yardımcısı Sayyid Fahd Mahmud Al Said arasında 10 Ocak 2022 tarihinde bir görüşme gerçekleşti. Görüşmede ikili ilişkilerin ve çeşitli alanlarda bu ilişkileri geliştirmenin yolları üzerine konuşulduğu belirtildi. Ortak çıkarlara değinildiği ifade edildi. Bölgesel ve uluslararası gelişmeler hakkında fikir alışverişinde bulunulduğu, bölge insanlarına barış ve istikrar sağlanması, uluslararası iş birliğinin artırılması üzerine görüşüldüğü belirtildi. Müşterek Umman-İran komitesinin aktifleştirilmesinin ve bölgesel meselelerde iki ülkenin birbirine danışmayı artırmasının önemine değinildi. Görüşmeye Umman Dışişleri Bakanı Sayyid Badr Hamad Al Busaidi'nin ve İran'ın Umman Büyükelçisi Ali Najafi'nin de katılım gösterdiği belirtildi. İran ve Umman dışişleri bakanları arasında gerçekleşen görüşmede de iş birliği ve ortak çıkarların yanı sıra 2015 nükleer anlaşmasının yeniden canlandırılması için yürütülen Viyana müzakerelerine değinildiği, güvenlik ve istikrarın sağlanması için anlaşmanın öneminin vurgulandığı ifade edildi.⁷⁹

Umman Dışişleri Bakanı Sayyid Badr Hamad Al Busaidi, üç günlük Çin ziyareti için 13 Ocak'ta Umman'dan ayrıldı.⁸⁰ 14 Ocak tarihinde yapılan görüşmede iki ülkenin ekonomi, yatırım ve kültürel alanlar başta olmak üzere ikili ilişkilerin geliştirilmesinin yollarına yönelik görüş alışverişinde bulunulduğu ifade edildi. Bölgesel ve uluslararası gelişmeler üzerine görüşüldüğü belirtildi.⁸¹

Umman Dışişleri Bakanı Sayyid Badr Hamad Al Busaidi, Litvanya Dışişleri Bakanı Yardımcısı Dr. Mantas Adomenas'ı 12 Ocak 2022 tarihinde makamında ağırladı. İkili ilişkiler ve bunları çeşitli alanlarda güçlendirmek üzerine konuşulduğu belirtildi. Bölgesel ve uluslararası meselelerin de görüşüldüğü ifade edildi.⁸²

Umman Yatırım Otoritesi (OIA) tarafından temsil edilen Umman Sultanlığı ve İngiltere Yatırım Ofisi tarafından temsil edilen İngiltere arasında 12 Ocak 2022'de ortaklık anlaşması imzalandı. Londra'da imzalanan anlaşmanın ilişkileri geliştirmeyi ve iki ülke arasında ticaret hacmini arttırmayı hedeflediği belirtildi.⁸³

• Bahreyn

Bahreyn Temsilciler Konseyi ve Ürdün Temsilciler Meclisi arasında parlamenter iş birliğini desteklemek amacıyla bir mutabakat zaptı imzalandı. Her iki ülkenin parlamento başkanları Fawzia bint Abdullah Zainal ve Abdulkarim Al Daghami'nin katılımıyla yapılan imza töreninde

79 <https://timesofoman.com/article/111703-oman-iran-foreign-ministers-hold-session-of-political-talks>

80 <https://timesofoman.com/article/111823-foreign-minister-leaves-for-official-visit-to-china>

81 <https://cdn.timesofoman.com/article/111867-oman-and-china-hold-talks>

82 <https://timesofoman.com/article/111787-foreign-minister-receives-lithuanian-vice-minister-of-foreign-affairs>

83 <https://timesofoman.com/article/111806-oman-uk-ink-cooperation-agreement-to-boost-trade-relations>

gerçekleştirilen anlaşma çeşitli alanlarda parlamenter mekanizmalar aracılığıyla iş birliğini geliştirmek ve güçlendirmek için ortak girişimlerde bulunmayı öngörmektedir.⁸⁴

Bahreyn Dışişleri Bakanı Abdullatif bin Raşid Al Zayani Çinli mevkidaşı Wang Yi ile bir araya geldi. Körfez ülkelerinden bir heyetin temaslarda bulunmak üzere Çin'e yaptığı ziyaret esnasında gerçekleştirilen ikili toplantıda çeşitli alanlardaki ikili ilişkiler ve onları geliştirmenin yollarının görüşüldüğü belirtildi. Ekonomi, ticaret, yatırım başta olmak üzere çeşitli alanlarda iş birliğini geliştirmek için mevcut fırsatların ele alındığı ifade edildi.⁸⁵

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi yaptığı açıklamada Sudan krizinin liderlerin dış baskı veya müdahale olmadan diyalogu seçmesiyle çözülebileceğini söylemiştir. Sisi, Mısır'ın komşu ülkelerin siyasi karışıklıklarını karışmamayı tercih ettiğini fakat bu tür problemlerin çözülmesi için her türlü çabayı desteklediğini belirtmiştir.⁸⁶

Mısır Dışişleri Bakanı Sameh Şükri ve Birleşik Krallık COP 26 (2021 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı) Başkanı Alok Sharma ile Mısır'ın ev sahipliği yapacağı zirvenin bir sonraki oturumuna hazırlanmak için COP26 sonrası görüşmelerin bir parçası olarak iklim değişikliğini, önceliklerini ve iş birliği alanlarını görüşmüşlerdir. Toplantıdan sonra yapılan ortak açıklamada, iki taraf da BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Paris Anlaşması'nın ilkelerini geliştirmek için çalışma sözü vermiştir.⁸⁷

Mısır'da son bağımsız insan hakları gruplarından biri olan Arap İnsan Hakları Bilgi Ağı kapanmıştır. Organizasyon lideri Gamal Eid tarafından yapılan açıklamada grup çalışanlarının güvenlik güçleri tarafından tutuklandığını, tehdit edildiğini ve fiziksel saldırıya uğradığını açıklamıştır. 2004 yılında bir grup aktivist ve avukat tarafından kurulan organizasyon Mısır'da ve bölgede sivillere, gazetecilere ve siyasi suçlulara karşı yapılan şiddeti çalışmaktaydı.⁸⁸

• Libya

Muammer Kaddafi'yi deviren 17 Şubat 2011'deki devrimden sonra kurulan Libya Askerî Konseyler Birliği, başkent Trablus'un güneyinde yer alan Cadu kentinde toplantı düzenlemiştir. Toplantının ardından yapılan yazılı açıklamada, Askerî Konseyler Birliğinin, Savunma Bakanlığına bağlı askerî kuruma desteği vurgulanmıştır. Savunma Bakanlığının yanı sıra ordu ve

84 <https://www.bna.bh/en/CouncilofRepresentativesJordansHouseofRepresentativessignMoU.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDjCldYQoR5p2l7RtTpf7d58%3d>

85 <https://www.bna.bh/en/ForeignAffairsMinistermeetsChinesecounterpart.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDvlfXZoMXX9kaHh8hy%2fZFUc%3d>

86 <https://www.thecitizen.co.tz/tanzania/news/africa/sisi-says-dialogue-needed-to-end-sudan-crisis-3684772>

87 <https://www.arabnews.com/node/2005441/middle-east>

88 <https://www.aljazeera.com/news/2022/1/10/egypt-leading-rights-group-closes-citing-government-persecution>

ilgili kurumlarla iletişim için bir komitenin oluşturulduğu bilgisi yer alan açıklamada “Libya Askerî Konseyler Birliği, bölgesel veya kabileler arası her türlü çekişmeyle çatışmayı reddediyor. Adil geçiş ve kapsamlı ulusal uzlaşının bir an önce somutlaştırılması gerekiyor. 17 Şubat Devrimi prensiplerine tam bağlılığımızı teyit ediyoruz” denilmiştir.⁸⁹

Libya Hükûmet İletişim Ofisinden yapılan yazılı açıklamada, Dibebe'nin Petrol Tesisleri Muhafızları ile bir araya geldiği toplantıda talepleri dinlediği ifade edilmiştir. Açıklamada, Dibebe'nin, Şerara, el-Fil, Vefa ve Hamade petrol sahalarının açılması talimatını verdiği, buraları korumayla görevli güvenlikçilerin yaşadığı zorlukların üstesinden gelmesi için bir komisyon kurulduğu belirtilmiştir.⁹⁰

Suudi Arabistan'a ait El-Arabiya El-Hadath kanalının Dibebe'nin Ürdün'ün başkenti Amman'da İsraili yetkililerle bir araya geldiğini öne süren haberiyle ilgili Libya'da “Hükûmetimiz” isimli resmî platformda bir bildiri yayımlanmıştır. Hükûmet adına yayımlanan bildiri, “Dibebe, kendisinin İsrail hükûmetinden yetkililerle görüşme yaptığı yönünde bir televizyon kanalında yayımlanan söylentileri yalanlıyor. Böyle bir şey olmadı ve olmayacak da. Filistin davasına yönelik tutumumuz net ve sabittir” denmiştir.⁹¹

ABD'nin Trablus Büyükelçiliğinin Twitter hesabından yapılan açıklamaya göre, ABD'nin Trablus Büyükelçisi Richard Norland, Libya Başkanlık Konseyi Başkan Yardımcısı Abdullah el-Lafi ile telefon görüşmesi gerçekleştirmiştir. Başkan Yardımcısı Lafi ile seçim sürecinin sonraki adımlarını ele alan Norland, atılacak adımların Libya liderlerine bağlı olduğunu belirtmiştir. Norland, ülkesinin Siyasi Diyalog Forumu'nun yol haritasında belirtilen zaman çerçevesinde Libya'da özgür, adil ve kapsayıcı seçimlere yol açabilecek bir yolun izlenmesini güçlü bir şekilde desteklediğini söylemiştir.⁹²

Birleşmiş Milletler Libya Özel Temsilcisi Stephanie Williams, Türkiye'yi ziyaret ederek çeşitli temaslarda bulunmuştur. Williams, Ankara'da Dışişleri Bakan Yardımcısı Büyükelçi Sedat Önal ile görüşmüş ve Libya dosyası hakkında istişarelerde bulunarak Libyalıları bir araya getirme çabalarında Türkiye'nin BM'ye katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Libya'da BM'nin rolüne ilişkin Williams, BM olarak Libyalıları ve Libya'nın geleceğini müzakere etmek için bir araya gelme çabalarını desteklemek amacıyla orada olduklarını dile getirmiştir.⁹³

89 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-askeri-konseyleyler-birliginden-orduya-ve-ulusal-uzlasiya-destek-mesaji/2470371>

90 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-basbakani-dibebe-guneydeki-petrol-sahalarinin-acilmasi-talimatini-verdi/2470490>

91 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-basbakani-dibebeden-israilli-yetkililerle-gorustu-iddialarina-yalanlama/2472441>

92 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-libyada-ozgur-ve-kapsayici-secimlerin-yapilmasini-destekliyor/2474390>

93 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-libya-ozel-temsilcisi-stephanie-williams-libyalilar-arasinda-savasa-donme-konusunda-bir-istek-gormuyorum/2474700>

• Tunus

Tunus'ta Yasemin Devrimi'nin 11. yıl dönümünde birçok siyasi parti ve STK'nın çağrısı üzerine başkent Tunus'ta düzenlenen gösteride eylemciler başkent merkezindeki Habib Burgiba Caddesine doğru yürümüştür. Göstericiler, "Akan şehit kanlarına vefa istiyoruz", "Tek adam yönetimine hayır, anayasaya dönüş evet", "Darbeye hayır" şeklinde sloganlar atmışlardır. Polis, yaya giriş-çıkışına kapatılan Habib Burgiba Caddesi'ne girmeye çalışan eylemcilere tazyikli su ve gaz bombalarıyla müdahale etmiştir.⁹⁴

Tunus Din İşleri Bakanlığında yapılan bir açıklama ile cuma namazları Covid-19 gerekçesi ile iki hafta süreliğine askıya alınmıştır. Ayrıca Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamada kapalı ve açık alanlarda toplanma ve gösteri yapma da yasaklanmıştır. Bunlara ek olarak ülke genelinde akşam 22.00 ve sabah 05.00 arası sokağa çıkma yasağı getirilmiştir.⁹⁵

• Cezayir

Birleşmiş Milletler Batı Sahra Özel Temsilcisi Staffan de Mistura bölge içerisindeki ilk resmî turunda, Cezayir'de Polisario Cephesi lideri İbrahim Gali ile görüşmüştür. Görüşmede Gali'nin, Mistura'ya Polisario Cephesi'nin Sahra halkının self-determinasyonunu ve bağımsızlığı garanti edecek adil bir çözüm için çabaladığını belirtmiştir.⁹⁶

Daha önce Fransız Cumhurbaşkanı Emanuel Macron'un Cezayir ulusu ile ilgili sözlerinden dolayı geçtiğimiz yılın eylül ayında geri çağrılan Cezayir'in Paris Büyükelçisi Muhammed Anter Davud'un Paris'teki görevine geri döndüğü açıklanmıştır.⁹⁷

Cezayir Dışişleri Bakanı Ramtan Lamamra, Suudi Arabistan'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir.⁹⁸ Lamamra burada Suudi mevkidaşı Prens Faysal Bin Farhan Bin Abdullah el Suud ile görüşme gerçekleştirmiştir.⁹⁹

Cezayir'in Libya Büyükelçisi Slimane Chenine, Birleşmiş Milletler Libya Özel Temsilcisi Stephanie Williams ile bir görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşmede Libya'ya komşu ülkelerin devam etmekte olan siyasi süreçteki etkileri görüşülmüştür.¹⁰⁰

• Fas

Daily Sabah haber sitesine göre Fas'ın Türkiye ile yedi adet Kılıç sınıfı hücum bot ve bir adet Ada sınıfı korvet görüşmeler gerçekleştirdiği iddiası Türk yerel kaynaklar tarafından yalan-

94 <https://www.aa.com.tr/dunya/tunusta-devrimin-yil-donumunde-saidin-kararlarinin-protesto-edildigi-eyleme-mudahale/2474242>

95 <https://www.france24.com/en/africa/20220112-tunisia-reimposes-night-time-curfew-in-effort-to-stem-virus-surge>

96 <https://www.france24.com/en/live-news/20220116-un-s-w-sahara-envoy-meets-with-polisario-chief-in-algeria>

97 <https://www.aps.dz/en/algeria/42494-algerian-ambassador-to-paris-received-at-elysee-quai-d-orsay>

98 <https://www.aps.dz/en/algeria/42462-lamamra-starts-working-visit-to-saudi-arabia>

99 <https://www.aps.dz/en/algeria/42467-lamamra-holds-talks-with-saudi-counterpart>

100 <https://www.aps.dz/en/algeria/42441-chenine-meets-with-un-sg-s-special-adviser-on-libya>

lanmıştır. Daha önce Tactical Report adlı site tarafından ortaya atılan iddiaya göre Gölcük Tersanesi'nde bahsi geçen gemilerin yapılacağı belirtilmiştir.¹⁰¹

İspanya Dışişleri Bakanı Jose Manuel Albares, bir gazete ile yaptığı mülakatta kendisine sorulan Fas'ın İspanya Büyükelçisi'nin yakın zamanda Madrid'e dönmesini bekleyip beklemediği sorusuna cevaben bunu ancak Faslıların cevap verebileceği bir soru olduğunu söylemiştir. Mayıs ayında İspanya'nın Kuzey Afrika'daki toprağı Ceuta'da çıkan göçmen krizi üzerine Fas büyükelçisi, İspanya hükûmeti tarafından Dışişleri Bakanlığına çağırılmış bunun üzerine de Fas hükûmeti, büyükelçisini geri çağırmıştı.¹⁰²

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Moldova yaptığı açıklamada, Moldovagaz Şirketinin Rusya'dan temin ettiği doğal gaz fiyatlarının mevcut sözleşme koşulları üzerinden Ocak 2022 üzerinden %17,5'lik artış gerçekleştiğini ve 1.000 metreküp başına 646 USD'ye yükseldiğini bildirdi.¹⁰³

Rusya yaptığı açıklamada, Urals ham petrolünün Rusya'nın Baltık limanlarından ihracatının yukarı yönlü revize edilerek 6,2 milyon tona yükseldiğini bildirdi.¹⁰⁴

• Türkiye

Türkiye'nin Ceyhan Limanı'ndan ihraç edilen Azeri BTC ham petrolünün Ocak 2022'den 17,27 milyon varilden Şubat 2022'de 14,72 milyon varile gerilediği ve yaklaşık %5,6 oranında azalma yaşandığı açıklandı.¹⁰⁵

• Ortadoğu

Tunus Ekonomi ve Planlama Bakanlığı yaptığı açıklamada, Suudi İhracat ve İthalat Bankası ile Rafinaj Sanayi Tunus Şirketi arasında Suudi petrol türevlerinin Tunus'a ithalatını desteklemek için 200 milyon USD'lik anlaşma imzaladığını bildirdi.¹⁰⁶

Libya enerji bakanı yaptığı açıklamada, Libya'nın yerel petrol hatlarındaki ve Samah, Duhra ile Es Sider sahalarındaki bakım ve onarım çalışmalarının tamamlandığını ve Libya'nın petrol üretiminin günlük 900.000 varil (bpd) yükseldiği bildirdi.¹⁰⁷

101 <https://www.dailysabah.com/business/defense/turkey-denies-negotiating-with-morocco-for-navy-ships>

102 <https://www.morocoworldnews.com/2022/01/346559/spanish-fm-return-of-moroccan-ambassador-to-spain-is-up-to-morocco>

103 <https://www.reuters.com/business/energy/russian-gas-price-moldova-rises-175-january-2022-01-10/>

104 <https://www.reuters.com/markets/asia/urals-oil-exports-russias-baltic-ports-revised-upward-traders-say-2022-01-11/>

105 <https://www.reuters.com/world/middle-east/azeri-btc-crude-oil-exports-ceyhan-port-set-decline-56-feb-vs-jan-schedule-2022-01-10/>

106 <https://www.middleeastmonitor.com/20220111-saudi-arabia-allocates-200m-to-support-tunisia-oil-imports/>

107 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-01-09/libyan-oil-output-rises-to-900k-b-d-as-pipeline-maintenance-done>

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) askerî güçlerinin Suriye'nin Hasakah kentinde Suriye'de üretilen petrolün rafine edilip Irak üzerinden küresel piyasaya sevk edilmesi için Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) kontrolündeki Rmelan kasabasında petrol rafinerisi kurduğunu iddia edildi.^{108 109}

Irak kabinesi yaptığı açıklamada, Irak ve Ürdün'ün arasında kurulması planlanan Irak ham petrolünün Basra'dan Akabe Limanı'na aktarılması için bir boru hattı kurma projesinin çerçeve anlaşmasının onaylandığını bildirdi. Boru hattı projesi sayesinde Ürdün'e sevk edilen ham petrolün Zarqa da bulunan Jordan Petrol Rafineri Şirketine ait rafineride rafinaj işlemlerinin gerçekleştirileceği de açıklandı.¹¹⁰

Irak Devlet Petrol Pazarlama Şirketi (SOMO) yaptığı açıklamada, Aralık 2021'de Irak'ın petrol üretim verilerinin Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) kotalarının artmasına rağmen bir önceki aya oranla neredeyse sabit kaldığını bildirdi. Bu durumun yanı sıra Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin (IKBY) ham petrol üretiminin düşüş gerçekleştirdiği de açıklandı.¹¹¹

SOMO yaptığı açıklamada, Irak'ın Basra'daki güney limanlarından 2022 yılının ikinci çeyreğinde 250.000 bpd ek ham petrol ihraç etmeyi planladığını bildirdi.^{112 113}

Suudi Arabistan yaptığı açıklamada, Husi grupların Kızıldeniz'de çeşitli noktalara deniz mayını ve patlayıcı yerleştirdiğini iddia etti. Oluşan bu durumun bölgedeki gemi trafiği başta olmak üzere ham petrol sevkiyatları için tehdit oluşturduğunu da açıkladı.¹¹⁴

Suudi Arabistan merkezli su ve enerji projeleri şirketi ACWA Power yaptığı açıklamada, Dubai merkezli Noor Energy 1 projesinin ilk aşamasındaki çalışmalar içerisinde yer alacağını bildirdi. Proje sayesinde Dubai'deki temiz enerji payını 2030 yılına kadar yüzde 25'e çıkarılmasının hedeflendiği de açıklandı.¹¹⁵

Saudi Aramco Petrol Boru Hatları Şirketinin hisselerinin ABD merkezli EIG Global Energy Partners liderliğindeki bir konsorsiyum devredilmesinden sonra Saudi Aramco şirketler için oluşturulan kredinin yeniden finanse edilmesi amacıyla Citi Bank ve JPMorgan ile çalışmaya başladığını bildirdi.¹¹⁶

108 <https://www.presstv.ir/Detail/2022/01/09/674385/Syria-US-forces-install-oil-refinery-Hasakah-SDF-smuggle-oil>

109 <https://sputniknews.com/20220109/us-building-oil-refinery-in-syrias-hasaka-reports-say-1092137047.html>

110 <https://www.jordantimes.com/news/local/iraqi-cabinet-approves-project-oil-pipeline-basra-aqaba---kharabsheh>

111 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/011022-iraq-data-oil-output-nearly-steady-in-december-despite-higher-opec-quota>

112 <https://energy.economicstimes.indiatimes.com/news/oil-and-gas/iraq-to-boost-southern-oil-export-capacity-from-second-quarter-source/88839779>

113 <https://www.reuters.com/business/energy/iraq-boost-southern-oil-export-capacity-second-quarter-source-2022-01-11/>

114 <https://www.jpost.com/arab-israeli-conflict/article-692000>

115 <https://www.arabnews.com/node/2001651/business-economy>

116 <https://www.reuters.com/business/energy/eig-led-investors-aramco-oil-pipelines-hire-banks-dual-tranche-bonds-2022-01-10/>

Saudi Aramco yaptığı açıklamada, İngiltere merkezli Klesch Group ile Danimarka da bulunan Kalundborg Rafinerisine 110.000 bpd ham petrol tedarik etmek için anlaşma imzaladığını açıkladı.¹¹⁷

Saudi Aramco yaptığı açıklamada, Polonya'da rafineri ve akaryakıt perakendecisi PKN Orlen ile Polonya'nın Gdansk kentinde bulunan 210.000 bpd rafinaj kapasiteli %30 hissesini almak için anlaşma imzaladığını bildirdi. Bunun yanı sıra British Petroleum (BP) ile jet yakıtı pazarlama ortak girişiminde %50 hissesini satın almak için anlaşma imzaladığını da bildirdi.^{118 119}

117 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/011122-aramco-trading-company-signs-110000-bd-crude-supply-deal-with-klesch-group>

118 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-01-12/aramco-makes-inroads-into-russia-s-backyard-with-polish-oil-deal>

119 <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Saudi-Aramco-Buys-Stake-In-Refinery-In-Russias-Backyard.html>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(10-16 OCAK 2022)

• İran, ABD ve Çin Arasında Bir Pazarlık Kozu Olabilir

ABD Hazine Bakanlığının Washington'un İran petrolünü satın almayı durdurmak için Çin ile görüşmelerde bulunduğu mesajı Rus enerji uzmanı Igor Yushkov tarafından "Vzglyad" gazetesine değerlendirildi. Gazetenin 13 Ocak sayısında yayımlanan "[İran, ABD ve Çin Arasında Bir Pazarlık Kozu Olabilir](#)" başlıklı yazısına göre, ABD, İran'dan gelen petrol arzını azaltmak veya tamamen durdurmak için Çin ile gerçekten anlaşabilir: "İran, Çin için yeri doldurulamayacak kritik bir tedarikçi değil. Bu nedenle, Pekin böyle bir adım atabilir. Ancak karşılığında ne isteyip istemeyeceği artık başka bir sorudur. Bu anlamda Çin'in, sert müzakereci olmasının yanı sıra ABD ile bir ticaret anlaşması kapsamında kendisi için en uygun koşulları müzakere edeceği muhtemeldir." Uzman, bazı tahminlerde de bulunmuştur: "Çin, anlaşma kapsamında bazı tavizler karşılığında İran'ı takas edebilir ancak bu hususların sözleşmede sabitleşmesi gerekir. ABD anlaşmanın şartlarını ihlal ederse Çin büyük olasılıkla petrol için yüzünü İran'a çevirecek."

• Arap Kışı

"Komersant" gazetesinin 14 Ocak sayısında yayımlanan "[Arap Kışı](#)" başlıklı yazıda Arap Baharı'nın ilk devriminin üzerinden geçen 11 yıl içinde Tunus'taki durum incelenmiş ve ülkeyi bekleyen senaryolar üzerinde durulmuştur. Makalenin yazarı Ortadoğu uzmanı Marianna Belenkaya'ya göre, Tunus devrimi bölgede radikal siyasi değişimlere yol açmıştır: "Cuma günü Tunus, Cumhurbaşkanı Zeynel Abidin Bin Ali'nin 23 yıllık yönetimine son veren devrimin bir yıl dönümünü daha kutluyor. Öyle ki Zeynel Abidin Bin Ali 14 Ocak 2011'de haftalarca süren halk protestolarının ortasında istifa etti. Bu olay tüm Ortadoğu'da zincirleme bir reaksiyona neden oldu. Mısır ve Libya'da güç değişti, Suriye ve Bahreyn'de rejimler dış destek sayesinde büyük zorluklarla ayakta kaldı. Bölgede olup bitenlerin arka planına karşı, Tunus deneyimi benzersiz görünüyordu. Nitekim siyasi uzlaşma ve halkın uzlaşması kolay olmasa da ülke iç savaştan kaçınabildi." Uzmana göre, Tunus, Arap Baharı'nın 2011 yıl dönümünü protestolarla kutladı: "Tunus, iç savaştan kaçınmayı başardığı için ülkedeki iktidar geçişi deneyimi uzun süredir başarılı görünüyordu. Ancak temmuz ayının sonunda Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said, Halk Temsilcileri Meclisinin (parlamento) çalışmalarını dondurduktan ve Tunus Başbakanı Hişam El-Meşişi'yi görevden aldığı açıklamasının ardından durum sınırı tırmandı. Sadece iki ay sonra yeni bir bakanlar kurulu kuruldu. Necla Buden Ramazan bir Arap ülkesindeki ilk kadın başbakan olmasına karşın yetkileri cumhurbaşkanı tarafından sınırlandırıldı ve parlamentonun askıya alınma kararı devam ediyor." Marianna Belenkaya,

ülkedeki siyasi durumu şu şekilde özetledi: “Said, ülkede bir yıl sonrasında yeni parlamento seçimlerinin yanı sıra anayasa reformu için bir referandum yapılacağını duyurdu. Bu yaklaşım birçok siyasi güçler, özellikle de Nahda Partisi tarafından bir iktidar gaspı olarak değerlendirildi. Tüm bunların yanı sıra ülkede radikal reformlar fikrini ve Nahda Partisi’nin terör örgütleri listesine alınması fikrini destekleyenler de bulunuyor.” Analist, Tunus’ta beklenen senaryolarla ilgili birkaç ihtimal üzerinde de durdu: “Cuma günü Tunus sokaklarında karşıt talepleri olan çeşitli güçlerin temsilcileri görünebilir. Ayrıca, 14 Ocak ciddi bir olay olmadan geçse bile ülke parlamento koltukları için şiddetli bir savaşla karşı karşıya olduğu için gelecek yıl Tunus için kolay olmayacak.”

Yazıda, Tunus’taki durumun ABD milletvekillerinin de endişelerine yol açtığı ifade edilmiştir: “Gerek Demokrat gerekse Cumhuriyetçi partilerin temsilcileri, Dışişleri Bakanı Antony Blinken’a yazdığı bir mektupta, yetkilileri orduyu demokratik kurumlara ve siyasi muhaliflere karşı kullanmakla siyasi amaçlı gözaltılar ve medya özgürlüğünü kısıtlamakla suçladı. Ayrıca, ABD Kongresi erken seçim ve demokratik reformlara dönüş çağrısında bulundu.”

• Riyad ve Tahran Anlaşabilir

“REGNUM” haber ajansı Doğu Bölümünün genel yayın yönetmeni, tarihçi Stanislav Tarasov, “[Riyad ve Tahran Anlaşabilir](#)” başlıklı yazıda Sudi Arabistan ile İran arasındaki gelişmeleri değerlendirdi. “REGNUM” haber ajansı sayfasında yayımlanan yazıda, İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Said Hatibzade’nin, Tahran ile Riyad arasında ilişkilerin normalleşmesine ilişkin beşinci tur müzakerelerin hazırlandığına dair açıklaması şu şekilde yorumlandı: “Diyalog Bağdat’ta gerçekleşecek. İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Amir Abdullahiyan’ın bu konuda belirttiği gibi, “2021 yılının sonunda gerçekleştirilen ikili temasların ardından mümkün olan” ilişkilerin normalleşmesi için uygun koşullar gelişti. Eylül ayının sonunda, Tahran ve Riyad aynı yerde bir tur daha gerçekleştirdi. Şimdi Abdullahiyan, bir günlük Umman ziyaretinin ardından yakında Suudi Arabistan’ı ziyaret etmeyi planlıyor ve İran temsilcileri Cidde’ye (İslam İşbirliği Teşkilatı) dönebilirler. Ayrıca İran, Suudi Arabistan, Mısır ve Türkiye’nin de katılımıyla dördü bir formatta bölgesel güncel konularda konferanslar hazırlanmaktadır.” Yazıda, Suudi Arabistan ile İran’ı altı yıllık çatışmayı askıya almaya iten iki ana nedene dikkat çekilmiştir: “Birincisi, kelimenin tam anlamıyla iki ülkeye de pahalıya mal olan Yemen’deki savaşı bitirme arzusudur. İkinci neden, ABD Başkanı Biden’ın İran’la nükleer anlaşmayı yeniden tesis etme girişimleridir. Buradaki kilit soru şudur: Tahran ve Riyad arasındaki müzakerelerin önümüzdeki turu Yemen’de uzayan savaşı sona erdirebilir mi, yoksa sadece geçici bir ateşkese mi yol açacak? Şimdiye kadar birbirleriyle doğrudan savaşmayan İran ve Suudi Arabistan, silahlı çatışmada karşıt güçleri desteklemeye devam ediyor. Ancak şimdi tüm çabaları, tırmanışı azaltmaya çalışmak amaçlıdır.” Uzman, iki ülke arasında gelişmelerle ilgili bazı ihtimaller üzerinde de durdu: “Suudi Arabistan ile İran arasında ekonomik güç de dâhil olmak üzere Irak’taki nüfuzu bölmek için uzlaşmalar ve perde arkası müzakerelerin yapıl-

ma olasılığı da olabilir. Buna ek olarak, nükleer programla ilgili sürdürülen İran-ABD diyalogunda, Tahran, başta Riyad'dan olmak üzere Arap komşularının desteğine güvenebilir.” Rusya-İran ilişkilerine değinen analist, bu konuda Suriye’de Moskova ile Tahran arasındaki yakın ortaklığı hatırlattı. Ayrıca uzman, tüm bunların yanı sıra İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi’nin Moskova’ya yapacağı resmî ziyaretin Tahran tarafından şimdiden Rusya ile İslam Cumhuriyeti arasındaki tarihsel ilişkilerde olası bir “dönüm noktası” şeklinde nitelendirildiğini belirtti. Stanislav Tarasov’a göre ise Tahran-Moskova görüşmesi, İran ve Suudi Arabistan arasındaki ilişkileri normalleştirme girişimlerinin zemininde gerçekleşeceği ifade edildi. Görünen o ki Ortadoğu’daki durumun değişmeye başladığı belirtildi. Uzman, bölgedeki gelişmeleri şu şekilde özetledi: “Kısacası, Riyad ve Tahran arasında başarılı bir diyalog için ön koşullar ortaya çıkıyor. Aksi takdirde bölgedeki kaosu daha da kötüleşeceği muhtemeldir.”

• **Viyana’daki Kapsamlı Ortak Eylem Planı İçin Atılım mı?**

Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Kıdemli Araştırma Görevlisi Vladimir Sajin “Mejdunarodnaya Jizn” dergisine Viyana görüşmelerini değerlendirdi. “[Viyana’daki Kapsamlı Ortak Eylem Planı İçin Atılım mı?](#)” başlıklı yazıya göre, Rusya’nın ABD, NATO, AGİT ile müzakerelerinin aralarında Kazakistan’daki olaylar Viyana’da gerçekleştirilen Kapsamlı Ortak Eylem Planı’nın restorasyonuna ilişkin İran ile müzakerelerin görünüşte rutin iniş çıkışlarını neredeyse gölgede bıraktı: “Viyana’daki nükleer müzakerelere katılanlardan henüz resmî bir açıklama yapılmaması bir miktar ilerleme olduğunu göstermektedir.” Yazıda, İranın baş müzakerecisi Ali Bagheri Kani’nin, ocak ayı başlarında yaptığı açıklamalardan alıntılar verilmiştir. Ayrıca uzmana göre, Viyana’daki müzakerelere katılanların belirli ifadelerine dayanarak şu sonuca varılabilir: “Ocak ayı sonlarında, şubat başlarında, Ortak Kapsamlı Eylem Planı sorununun ve gelecekteki kaderinin çözülmesi konusunda genel bir fikir birliğine varma olasılığı vardır.”

• **Ortadoğu’da Barış İçin Komşuların Anlaşması Gerekliyor**

Rusya Bilimler Akademisi Doğu Bilimi Enstitüsü sayfasında “[Ortadoğu’da Barış İçin Komşuların Anlaşması Gerekliyor](#)” başlıklı yazıda bölgedeki durum incelenmiş, Ortadoğu’nun geleceğiyle ilgili öngörüler sunulmuştur. Makalenin yazarı Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Bilimsel ve Analitik Bilgi Merkezi Başkanı Nikolay Plotnikov, geride bıraktığımız 2021 yılını Ortadoğu’daki çoğu ülke için nadir istisnalar dışında “hayatta kalma mücadelesi” şeklinde yorumladı: “Herkes için ortak sıkıntılar, koronavirüs pandemisi, sentetik ilaçların üretim ve tüketimindeki büyümedir. Birçok ülke şiddetli kuraklıktan etkilenmiştir.” Uzmana göre, 2022’de Ortadoğu’yu, daha fazla nüfus artışı ve başka bir şiddetli kuraklık bekliyor ve bu durum en çok Suriye, Irak, Ürdün ve Yemen’i etkileyecek: “Bu hususlar, gıda güvenliği sorununun daha da kötüleşeceğine, yeni mültecilere ve Avrupa’ya bir göç dalgasına yol açacaktır. ABD’nin Suriye’nin kuzeydoğusundaki askerî üslerine ekipman tedarikini, Suriye Demokratik Güçleri’ne 177 milyon dolarlık eğitim ve destek sağlanmasını

ve Suriye üzerindeki acil durum yetkilerinin genişletilmesini göz önünde bulunduracak olursak ABD birliklerinin önümüzdeki yıl bölgede kalması muhtemeldir.”

Analist, 2022 yılı için Irak'la ilgili öngörülerde de bulundu: “ABD birlikleri muhtemelen Irak'ı tamamen terk etmeyecek ve büyük olasılıkla, üsleri Irak Kürdistanında tutacaktır: “Irak'ta Bakanlar Kurulu başkanlığı için asıl mücadele ABD ile İran arasında alevlenecek. Ayrıca, Irak'taki yeni kabine, ülke içinde yerinden edilmiş kişiler ve mülteciler sorunuyla ilgilenmek zorunda kalacak. Öyle ki mültecilerin birçoğu evlerine dönmek isteğinde olsalar da evleri yıkılmış durumda. Restorasyon için para olmamasının yanı sıra devlet mültecilerin güvenliklerini de garanti etmiyor.” Ayrıca Plotnikov, yazıda Lübnan'daki duruma da değinerek şu şekilde özetledi: “Lübnan parlamento seçimlerinin Mart 2022'de yapılması planlanıyor. Dış güçler, suç ortaklarının onlara karşı zafer kazanmasını sağlamaya çalışıyor. Her zaman olduğu gibi, eylemleri dinler arası nefreti ve sokak şiddetini kışkırtmak üzerine dayandırmak istiyorlar. Ancak bu durum, Şiiler ile Hristiyanlar, Aleviler ile Sünniler, Şiiler ile Sünniler arasında gerilimin artmasına neden olabilir.”

Uzmanı göre, Ortadoğu için tünelin ucundaki ışık, liderleri azgın bir okyanusta aynı gemide yelken açtıklarını ve karşılıklı yardım olmaksızın kendilerini ve halklarını yok edebileceklerini anladıklarında ortaya çıkacak: “Su, bölgedeki devletlerarası ilişkilerde önemli bir faktör hâline geliyor ve bu nedenle su sorununun çözümünden başlamalıyız. Nitekim, bölgede siyaset, güvenlik, su ve temel insan ihtiyaçları her zaman yakından bağlantılı olmuştur.”